

Beltenyésztettség a magyar őshonos juh- és kecskefajták állományában

Ha egy populációt zárt körben tenyésztjük, beltenyésztést folytatunk, aminek következtében növekszik a homozigóta génpárok aránya (nő a homozigotitás).

A beltenyésztésnek következményei lehetnek:

- a homozigotitás növekedésével a recesszív tulajdonságok felszínre kerülnek (recesszív öröklődő betegségek, recesszív színek megjelenése) – ezáltal gyorsabbak kiszűrhetők a recesszív hibák.
- a beltenyésztettség növekedésével beltenyésztési leromlás jelentkezhethet, nagyobb mértékben az alacsony örökölhetőségű (h^2) tulajdonságokban (pld. fitnessz tulajdonságok: szaporaság, választott bárányszáma, stb.).
- a beltenyésztettség növekedésével mindazonáltal egy bizonyos határig (10-30%) még termelés növekedés is tapasztalható egyes vizsgálatok szerint.

A beltenyésztettségre az őshonos fajták kislétszámú populációiban fokozottabban számíthatunk, azonban erre vonatkozó információt a hazai szakirodalomban nem találunk. Ezért tartottuk szükségesnek a beltenyésztettség felmérését a magyar őshonos juh- és kecskefajták törzskönyvezett állományában.

A beltenyésztettség mértékét a beltenyésztettségi együttthatóval jellemezhetjük (Wright), „F” betűvel jelöljük:

Az „F” értéke

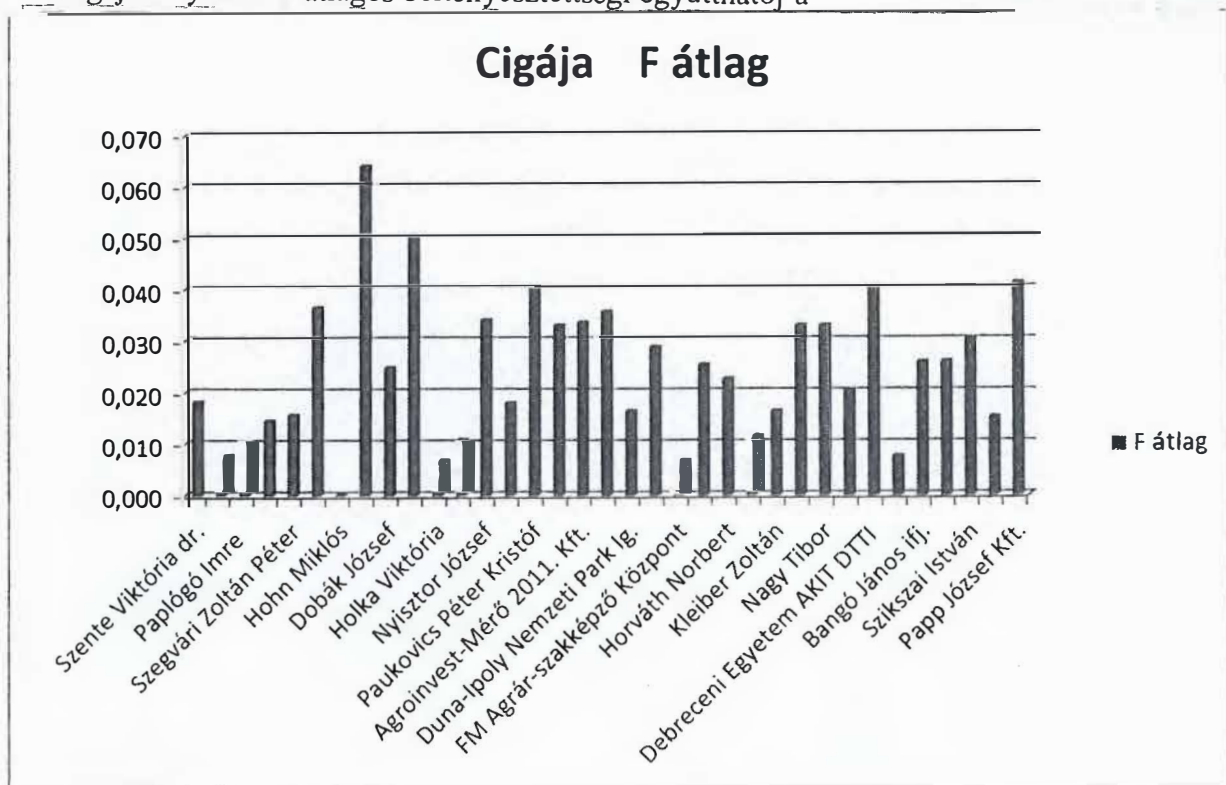
Szülő x ivadék párosításakor	0,25	vagy 25%
Édestestvérek párosításakor	0,25	vagy 25%
Féltestvérek párosításakor	0,125	vagy 12,5%
Elsőfokú unokatestvérek párosításakor	0,0625	vagy 6,25%

A Vidékfejlesztési Program „védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának ex situ megőrzése” pályázat keretében és támogatásával végeztük el az őshonos juh és kecskefajtáink nőivarú állományában a beltenyésztettség felmérését 2016-ban dr. Sáfár László tenyésztésvezető irányításával.

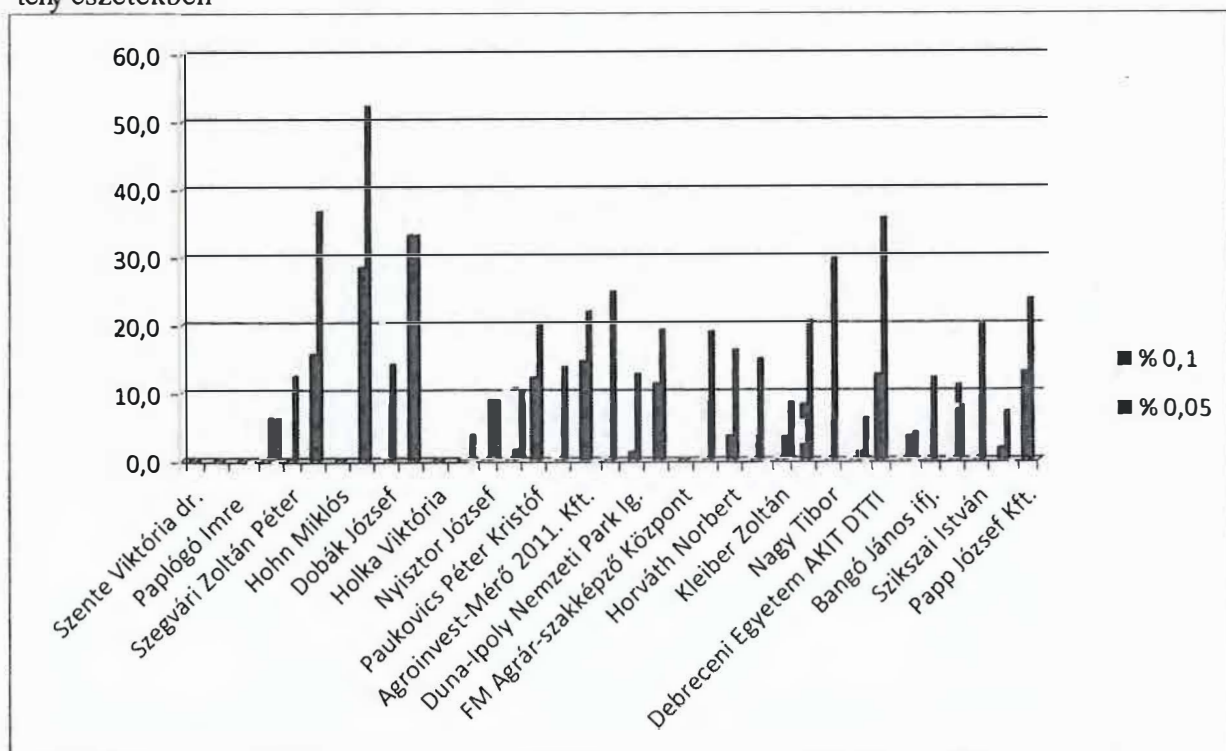
Az összes törzskönyvi ellenőrzésben tartott nőivarú állat beltenyésztési együttthatóját Meuwissen-Lou módszer szerint számítottuk, majd tenyészetenkénti, fajtánkénti átlagokat is számoltunk.

Cigája:

A cigája tenyészetek átlagos beltenyésztettségi együtthatóját

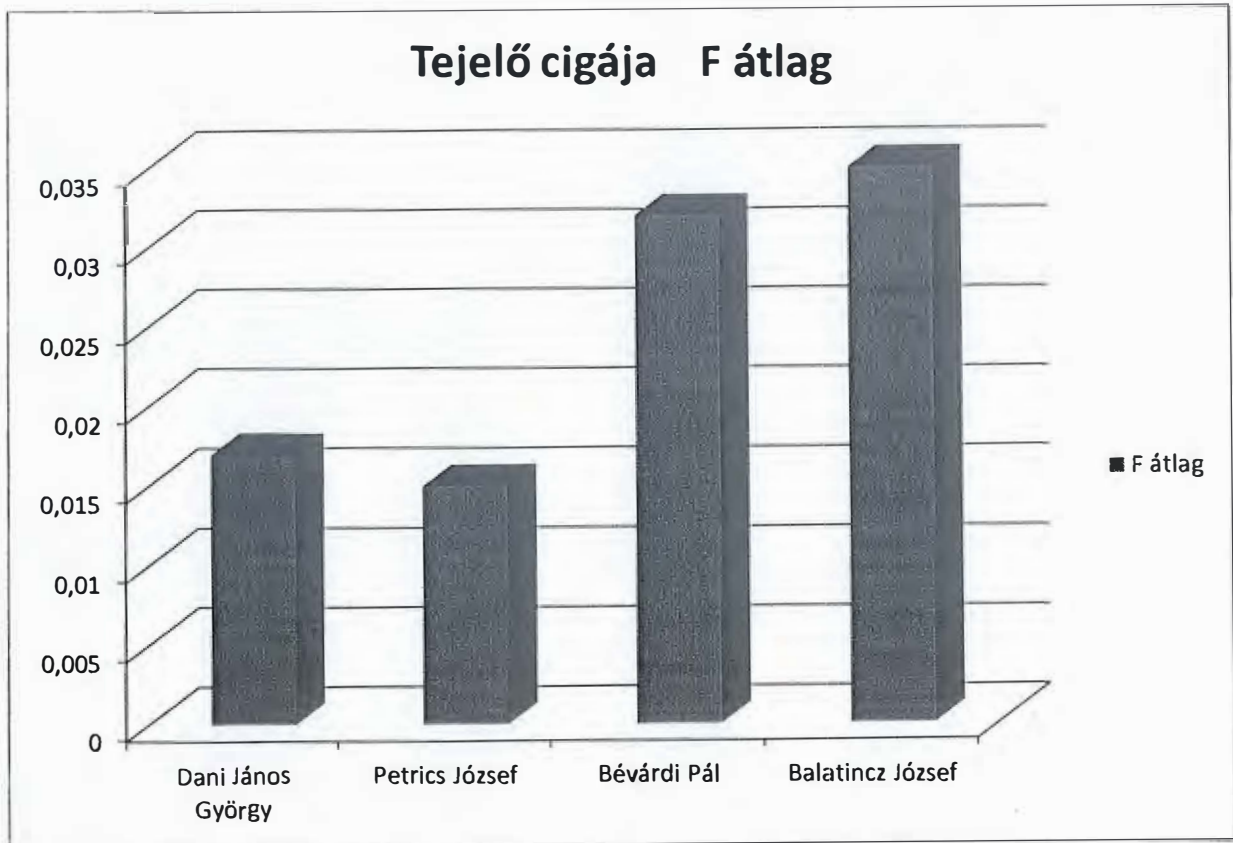

A 0,1-nél illetve a 0,05-nél nagyobb beltenyésztettségi koefficiensű egyedek aránya az egyes tenyészetekben

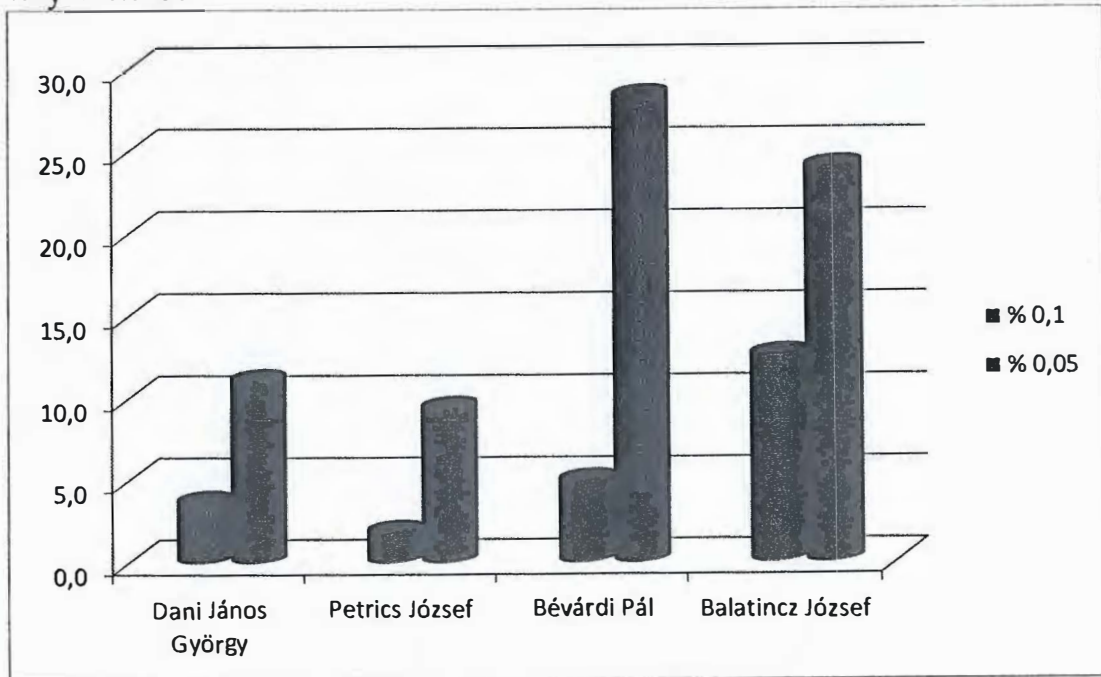

Tejelő cigája:

A tejelő cigája tenyészetek átlagos beltenyésztettségi együtthatója

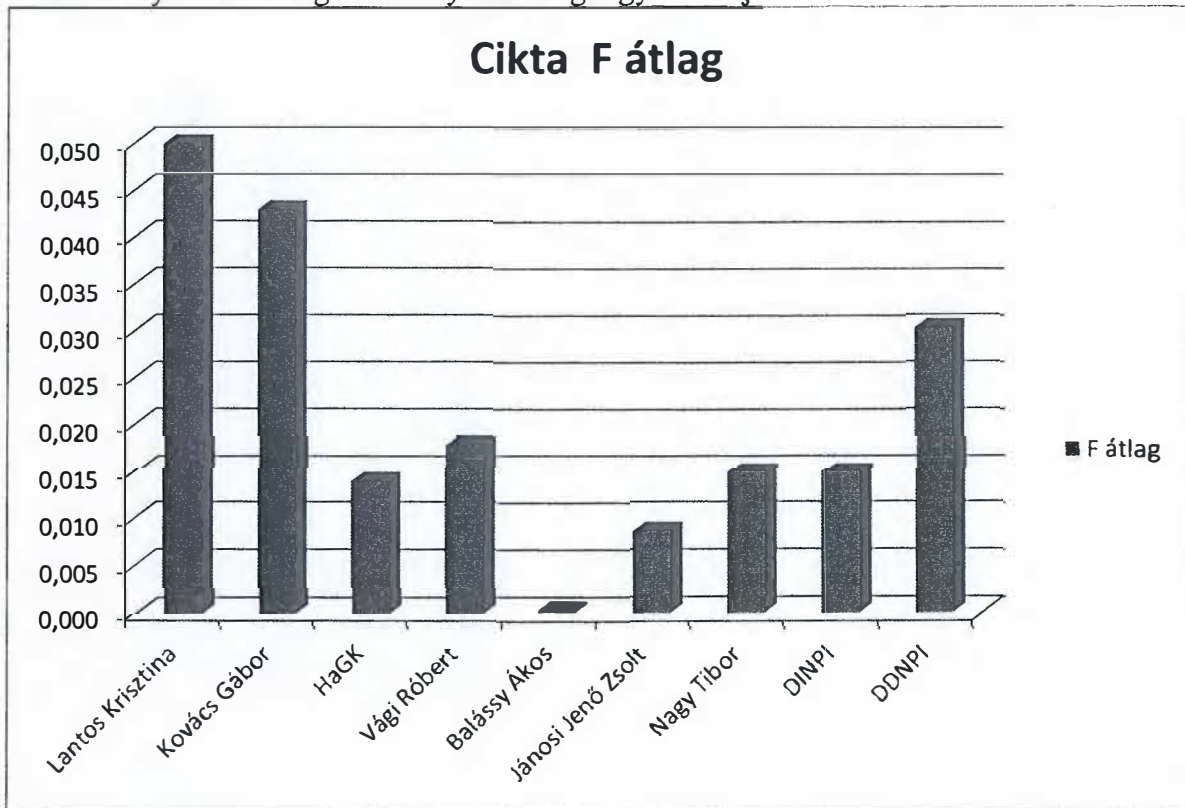

A 0,1-nél illetve a 0,05-nél nagyobb beltenyésztettségi koefficiensű egyedek aránya az egyes tenyészetekben

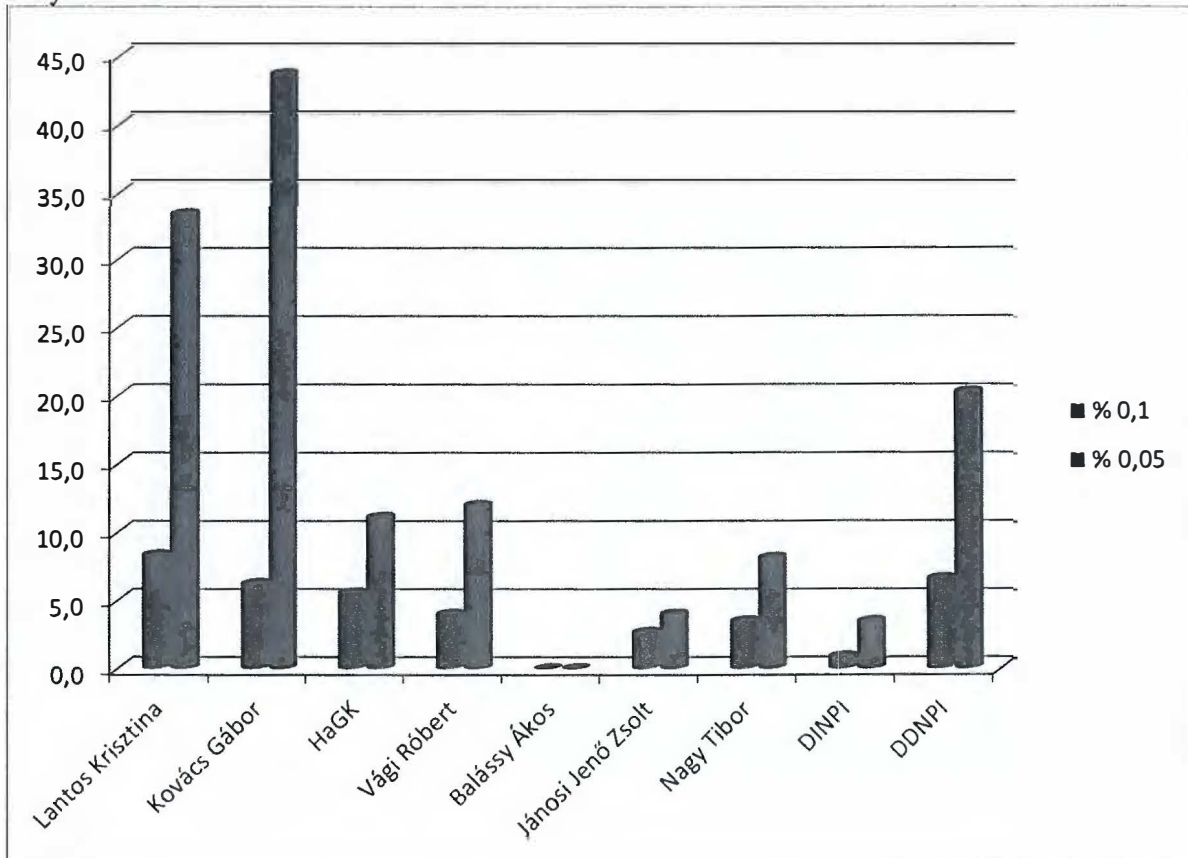

Cikta:

A cikta tenyészetek átlagos beltenyésztettségi együtthatója

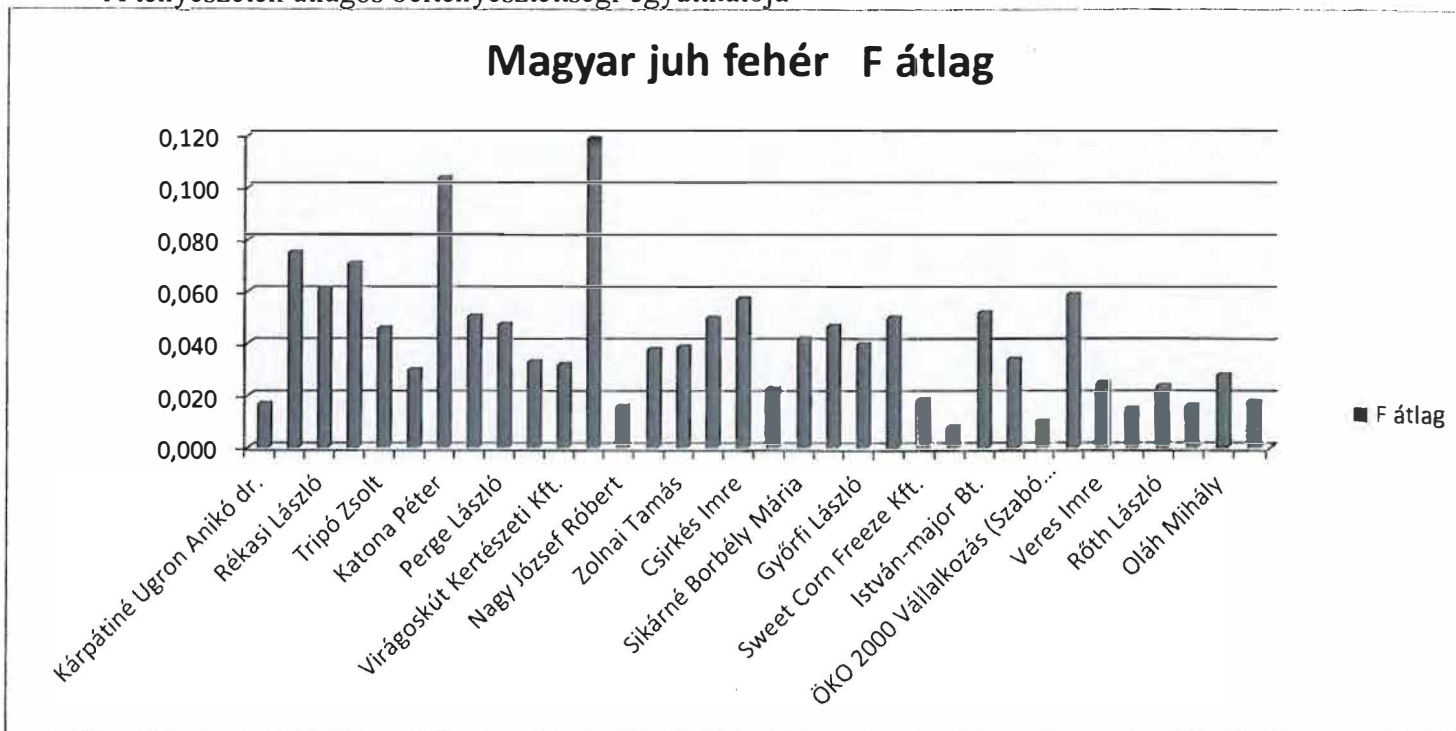

A 0,1-nél illetve a 0,05-nél nagyobb beltenyésztettségi koefficiensű egyedek aránya az egyes tenyészetekben

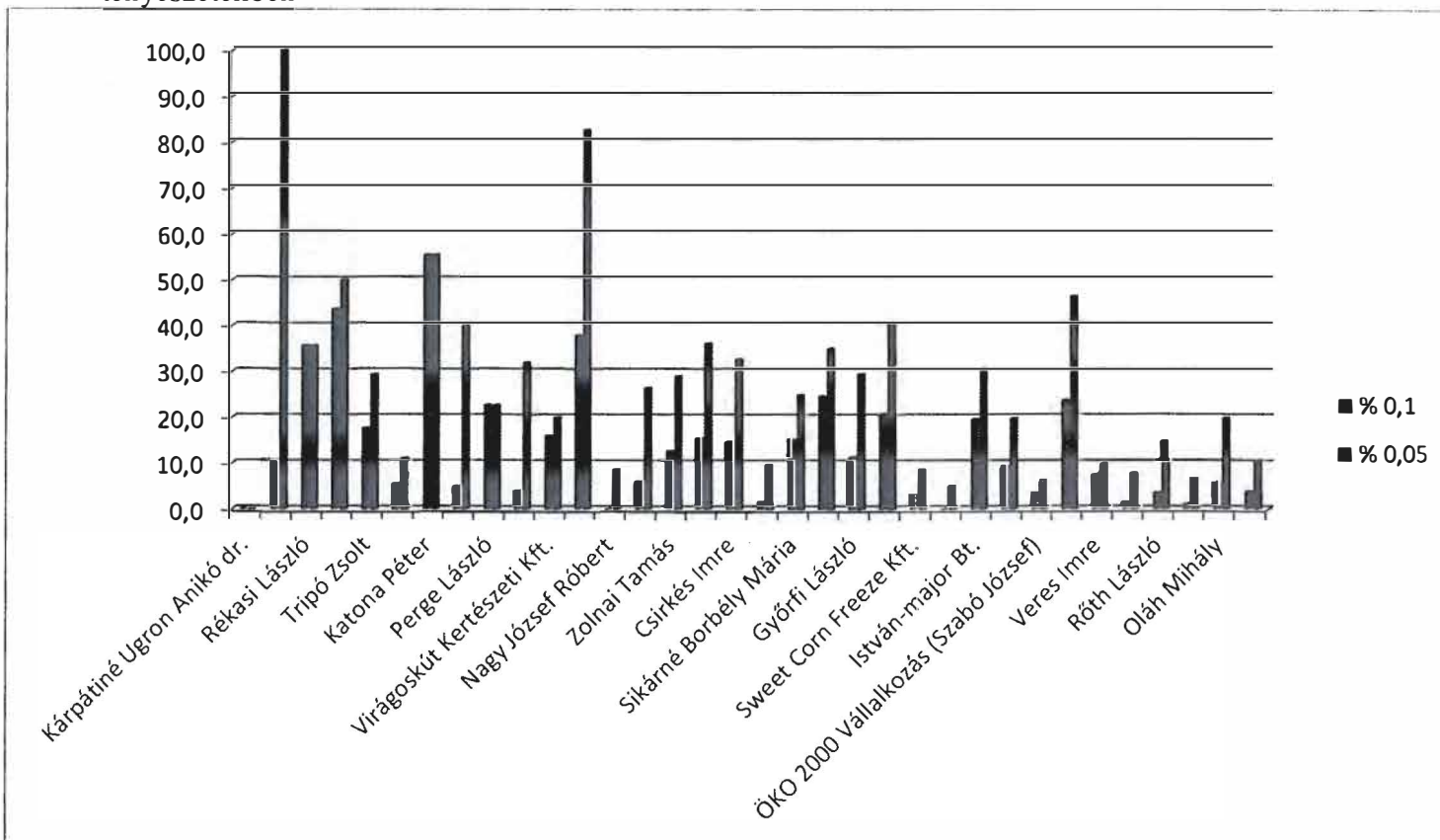

Hortobágyi fehér racka (fehér magyar juh):

A tenyészetek átlagos beltenyésztettségi együtthatója

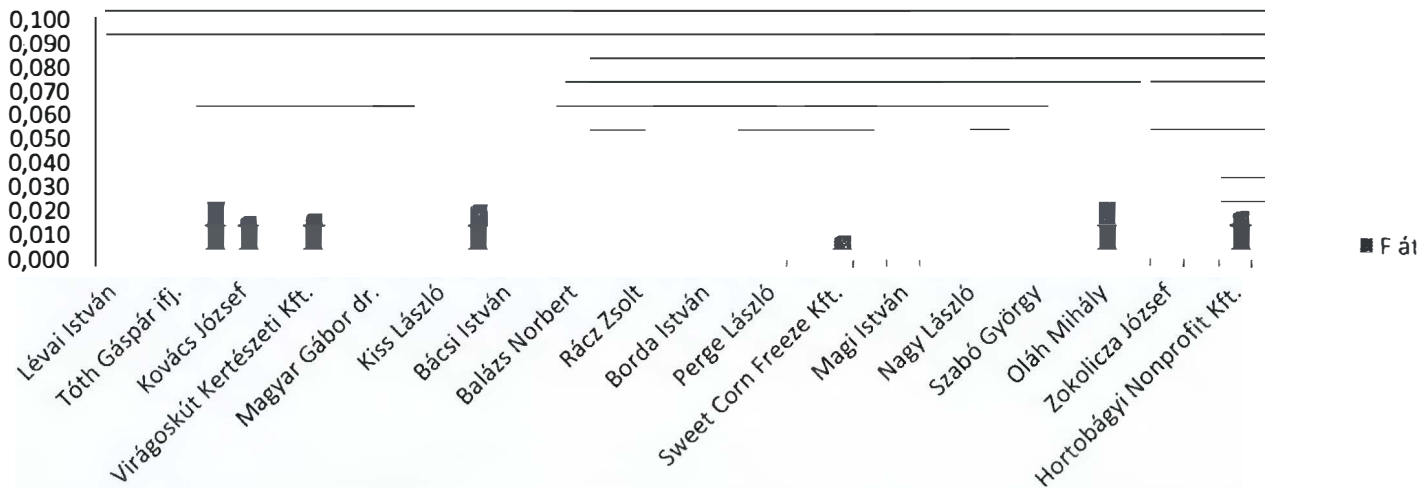

A 0,1-nél illetve a 0,05-nél nagyobb beltenyésztettségi koefficiensű egyedek aránya az egyes tenyészetekben

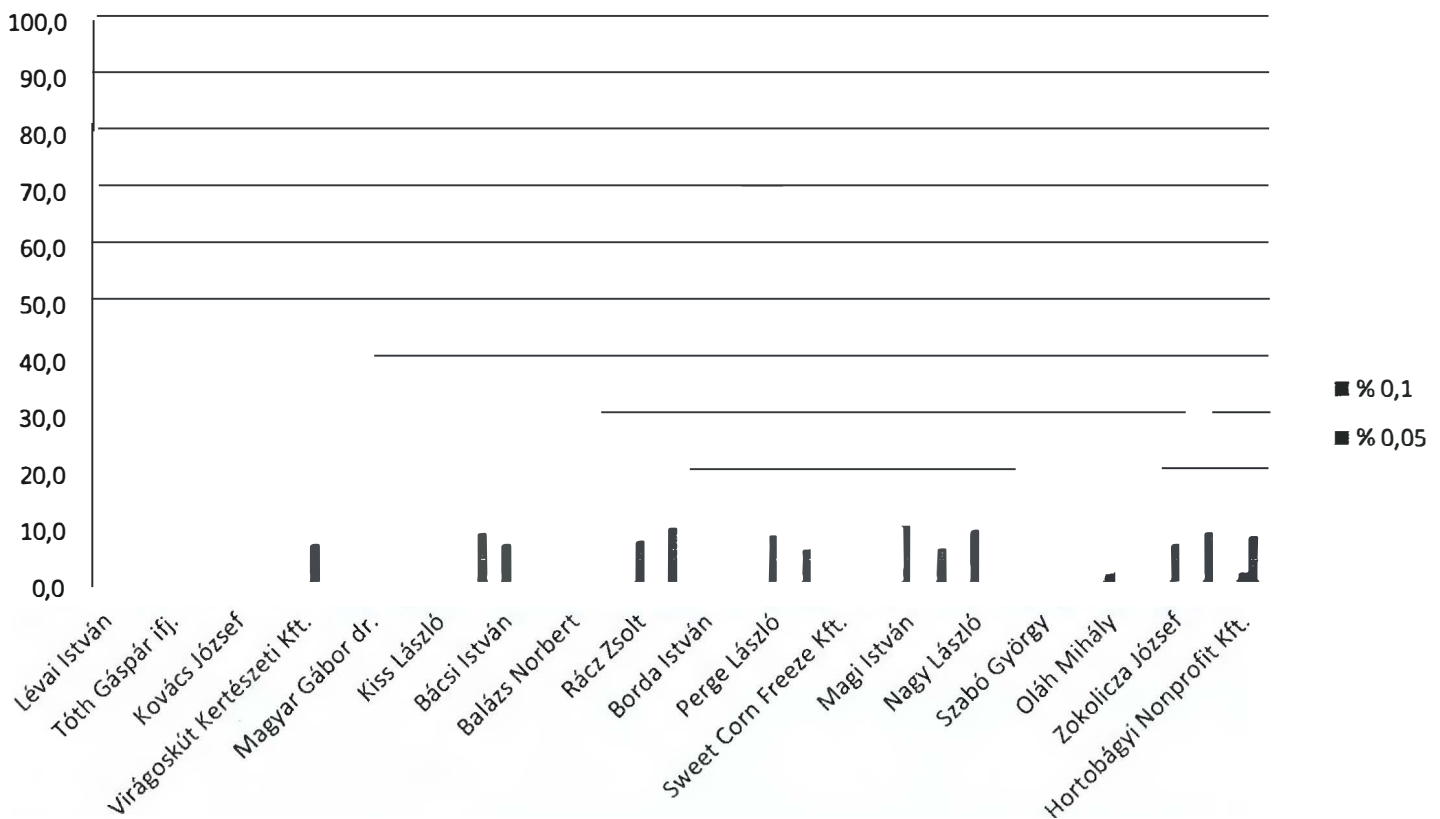

Hortobágyi fekete racka (fekete magyar juh):
A tenészetek átlagos beltenyésztettségi együtthatója

Magyar juh fekete F átlag

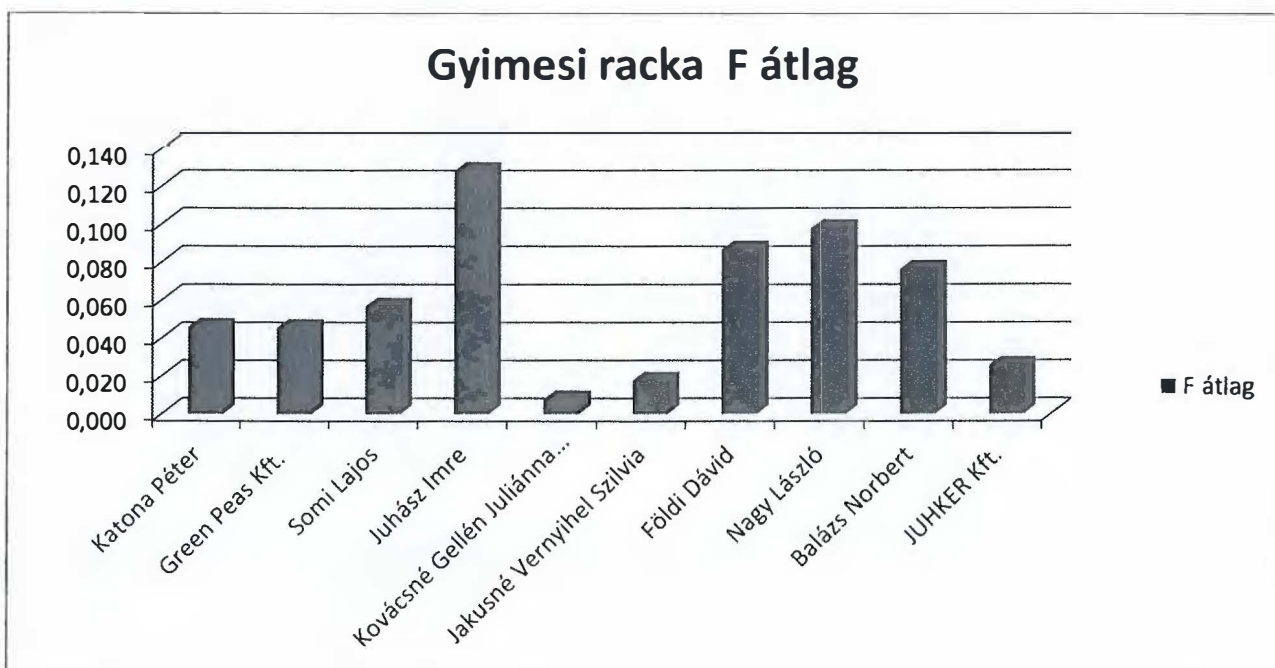

A 0,1-nél illetve a 0,05-nél nagyobb beltenyésztettségi koefficiensű egyedek aránya az egyes tenyészetekben

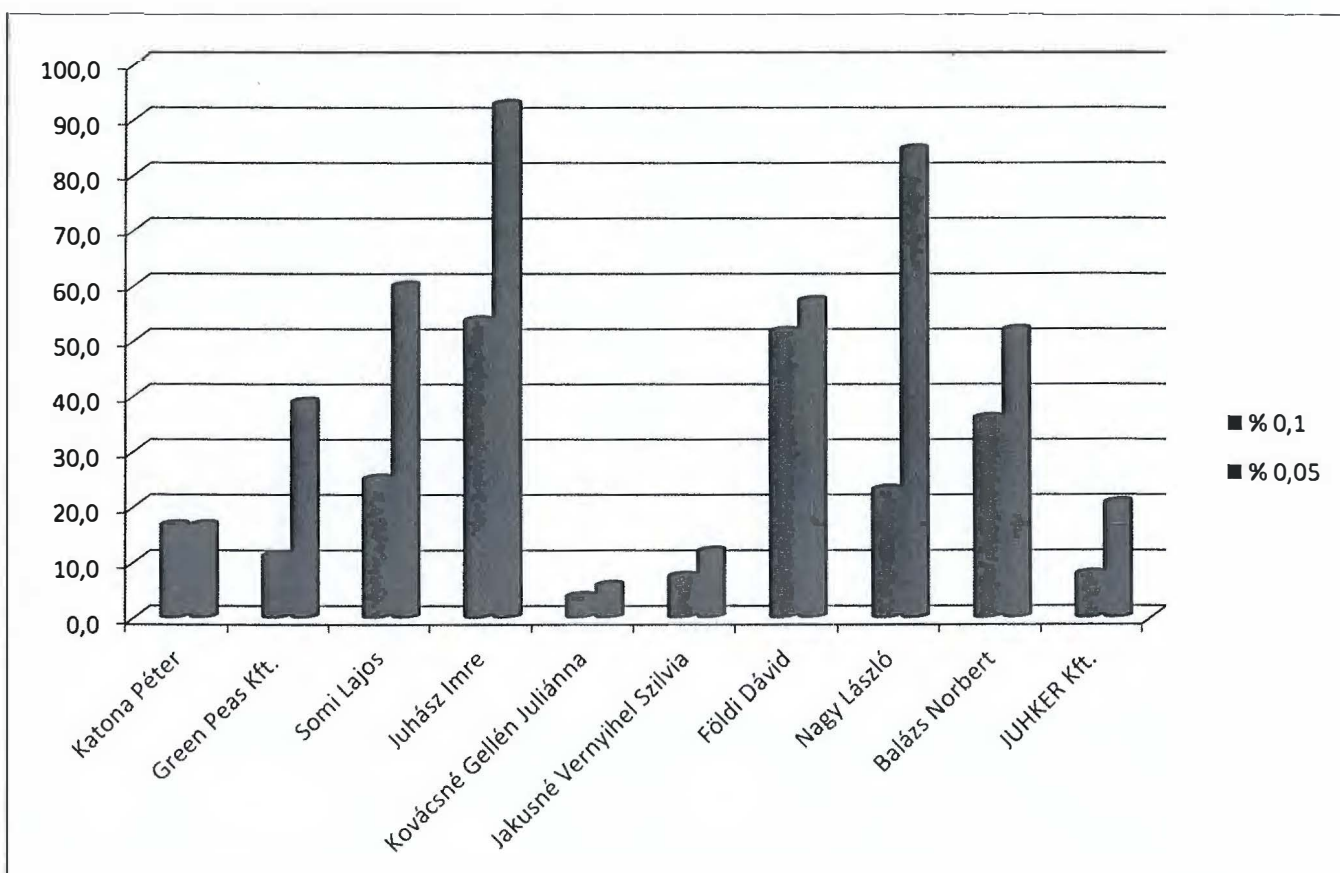

Gyimesi racka:

A tenyészetek átlagos beltenyésztettségi együtthatója

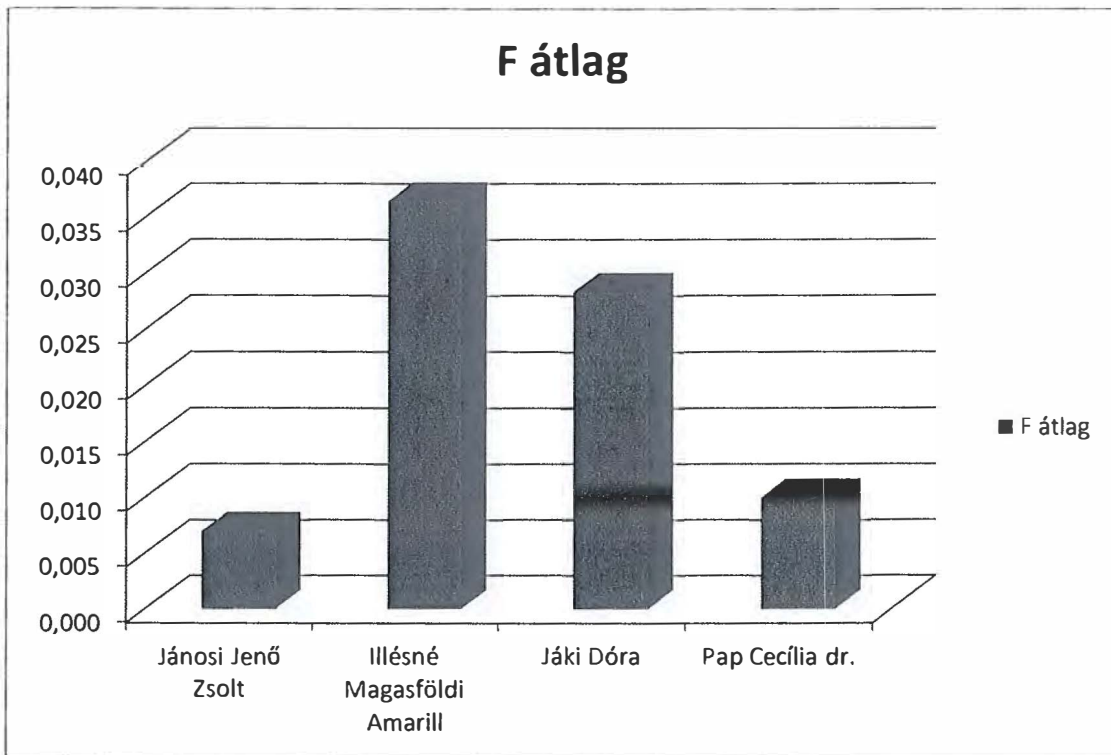

A 0,1-nél illetve a 0,05-nél nagyobb beltenyésztettségi koefficiensű egyedek aránya az egyes tenyészetekben:

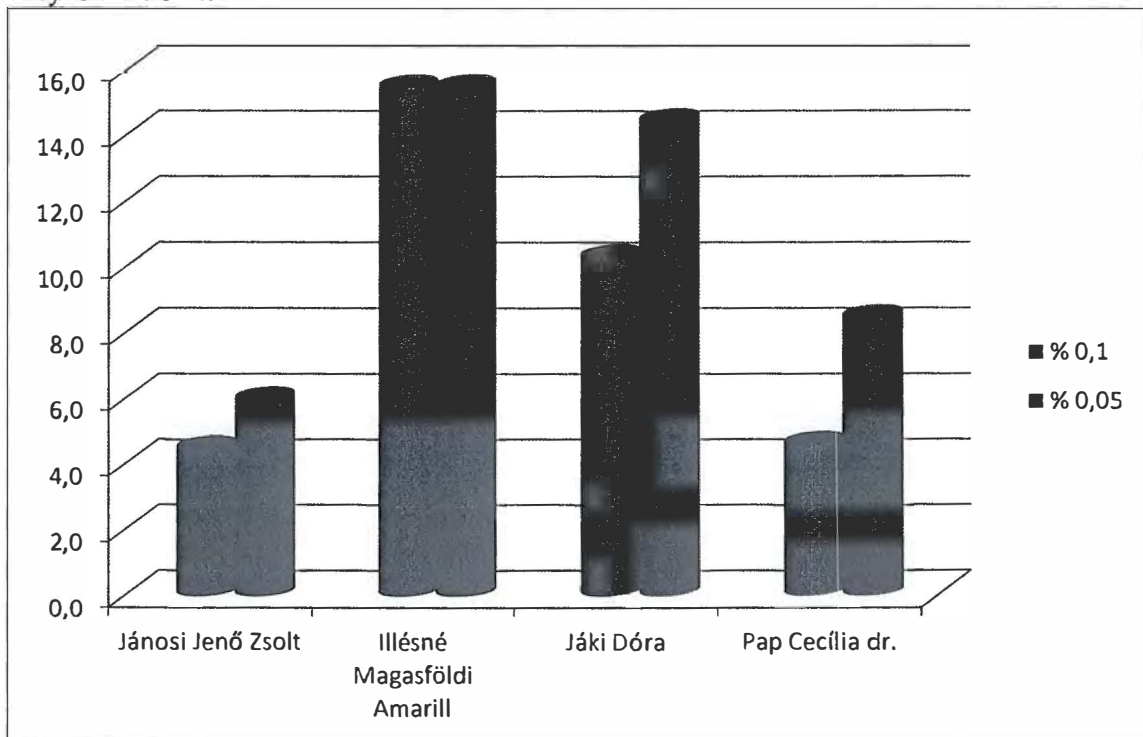

Magyar parlagi kecske:

A tenyészetek átlagos beltenyésztettségi együtthatója

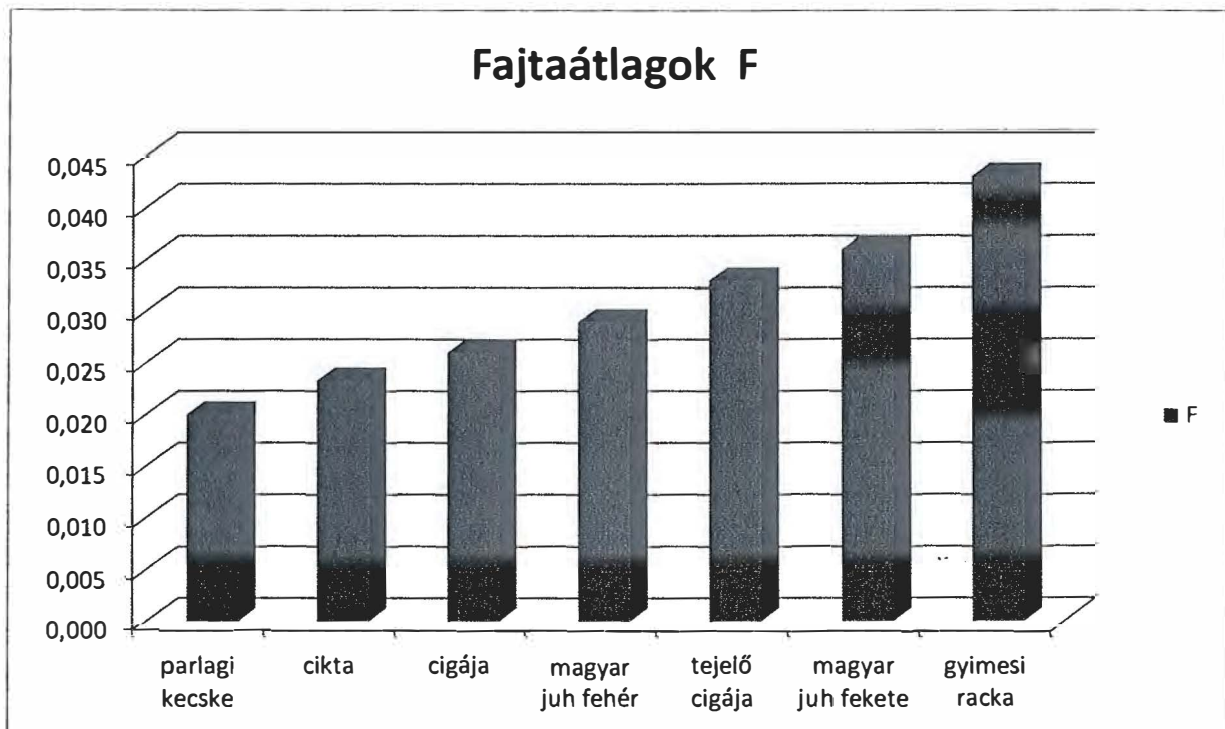

A 0,1-nél illetve a 0,05-nél nagyobb beltenyésztettségi koefficiensű egyedek aránya az egyes tenyészetekben:

Az egyes fajták beltenyésztettségi mutatóinak átlaga:

<i>fajta</i>	<i>F</i>
parlagi kecske	0,020
cikta	0,023
cigája	0,026
magyar juh fehér	0,029
tejelő cigája	0,033
magyar juh fekete	0,036
gyimesi racka	0,043

Megállapítások

Eddig nem voltak adataink őshonos fajtáink beltenyésztettségére vonatkozóan.

Minden őshonos fajtában 5% alatt van az átlagos beltenyésztettség.

Vizsgálataink azt mutatják, hogy egyelőre nem jelent gondot a beltenyésztettség, de folyamatosan figyelni kell a változást. Nem tapasztalható csökkenés a szaporaságban, a bányorkori súlygyarapodásban és az éves súlyok alakulásában.

Mit tehetünk a beltenyésztettség csökkentésére?

- Növelni kell a tenyészkosok számát (kisebb háremek kialakítása)
- Párosítási terv készítése (és alkalmazása): Az egyik nagy tenyészetben számítógépes program segítségével 2013. óta minden évben párosítási terv készítettünk a beltenyésztés elkerülésére. A program használata előtti évjáratokban (2010-2013) az évjáratonkénti beltenyésztettségi együttható 0,0177 és 0,0271 között volt, míg a párosítási terv alkalmazását követő évjáratokban 0,0062 és 0,0133 között alakult, vagyis lényegesen csökkent:

évjárat	F átlag	évjárat	F átlag
2010	0,0177	2014	0,0133
2011	0,0271	2015	0,0131
2012	0,0186	2016	0,0062
2013	0,0181		

- Központi kos/bak nevelő telepekre a lehetőleg minden tenyészetből, és a legtöbb apától kell beállítani apaállat jelölteket.

Budapest, 2017. április 12.

Sáfár László dr.
tenyésztésvezető